

תולדות ענף הרפת

מסוף הרפת המשתתפת

הרבה תלאות ותמורות עברו על הרפת המשפחתית כיומה הראשון בעלייה על הקרקע באזורי הארץ השונים, עד להתבססותה לתפארת הענף, ברמה מקצועית גבוהה ובטכנולוגיה מתקדמת. רפת חושב אכץ בעמק חפר, היא דוגמא מייצגת להתפתחות הרפת הקטנה, שגדלה וצמחה עם השנים.

עשיות נפט. הגיעה תקופת ההמלטות. יש לדאוג לשיכון הוולדות, ובמיוחד לאחסון החלב שנחלב. אלתרנו חביות, מילאנו בהן מים וכך יכולנו לקרר בכדים קטנים את החלב.

אינני יודע אם מישו מהקוראים, התנסה בחליבת פרות שוויצריות – העטין בגודל אגרוף, פטמות בצורה וגודל של ציפורן, והן כמו רקדניות סמבה שיכלו להשתתף בקרנבל בריו.

חלבנו פעמיים ביום, אני ועוד חבר. בגמר החליבה פרקי היד נפוחים, כיפוף הגב לפי קצב הסמבה.

חלבנו, הגמענו את העגלות, ומעט החלב שנשאר לאחר הקצבה לצרכי המטבח, שלחנו באמצעות המשאית "פורד בולדוג" לתנובה.

השיאנית בתפוקת החלב היתה 12 ליטר יומי. חלבנו בזיעת אפיים ואפילו מהגב ניגרו טיפות זיעה.

המספוא שהאבסנו כלל ספיח שקצרנו בחרמש. תלתן ואספסת שזרענו טרם גדלו בשדות בעל. את הירק שקצרנו, הכנסנו לשקים והעמסנו על גבי הפרדה. עגלה עוד לא קיבלנו, הפרד שהיה לנו שימש לחרוש, הובלות המים, וכל עבודות המשק. לעיתים הוא התעקש עד כדי שביתה מלאה, ולא עזרו השוט, הליטופים והתחינות. הפרד קבע לעצמו חוקים משלו, הוא שובת מתי שמתחשק לו.

מדפדים בלוח השנה ומגיעים לשנת 1951 שבה מגרילים את הנחלות הפרטיות בישוב הקבע. 60 נחלות. כל מושבניק מקבל מהסוכנות עגלה קטנה, עגלה הרה (אבל

דפדף אחורנית בלוח השנה עד שתופיע שנת 1949. זאת השנה שרפת מושב אכץ צעדה את הפסיעות הראשונות להיות ענף מרכזי בין כל הענפים החקלאים שהיו בו.

בשנתיים הראשונות לעלייתנו על הקרקע הזמנית, היינו משק שיתופי לכל דבר – שיתוף מלא בכל עבודות המשק, מטבח, מכבסה, מקלחת, מסיבות, אסיפות כלליות ושיחות חברים. אם נשארו מצלצלים בקופה המשותפת, כל חבר קיבל הקצבה חודשית באופן שווה.

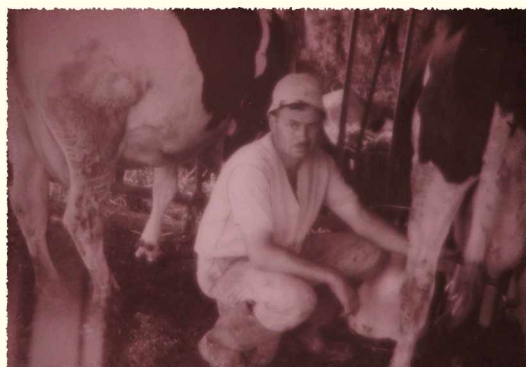
הענפים שעבדנו בהם ע"פ קביעת סדרן העבודה היו, גן ירק, גידול אפרוחים לבשר וכמובן הרפת. חברים שלא היתה להם תעסוקה עבדו בעבודות חוץ – קטיף, בתי אריזה ועוד.

את יסודות ענף הרפת בנו 10 עגלות שוויצריות הרות שקבלנו מהסוכנות, כמו כל התשתיות הבסיסיות לחיי החקלאות במושב.

אני הייתי הרפתן הראשון (בין מקימי הישוב היו חברים שעברו הכשרה חקלאית בעודם בגולה, במסגרת התנועה הציונית גורדוניה, לקראת עלייתם ארצה).

היינו צריכים להקים את הענף, יש מאין – ריצפת אדמה, מבנה פח, חצי חבית לאבוס ומחציתה לשוקת.

בחודשים הראשונים נעזרנו ע"י חברי הקיבוץ השכן, קיבוץ המעפיל, שסייעו לנו ברצון רב במידת יכולתם. הובלנו מים בחביות מהקיבוץ לצרכי שתייה לחברים, לבעלי החי, לבישול ולרחצה. לא חשמל, לא מים זורמים, בערבים

אהרון בחליבה

טובה בחליבה

קמה מהומה גדולה, פרט ל 2 חברים, כולם התנגדו – למה לחזור לשיתוף, ולהעסיק מנהל, עובד וכ"ו. 2 המשווגעים לדבר תרו, חיפשו מרכזי מזון שפועלים בהצלחה, לשיעור רצונם של הרפתנים.

לאחר מסע שכנוע רב ובלי להתחייב, ארגנו סיור של רפתני אמצ באותם המושבים שמרכז המזון בהם פועל בהצלחה. רובם התפעלו והתרשמו, שאין זו אגדה.

בסופו של דבר עברה כמעט שנה, לאחר שיחות חברים, ויכוחים ואסיפות, החלטנו על הקמת המפעל המשותף.

היום זהו מפעל אדיר, שמספק את מגוון הבליים לכל דורש ולפי מתכונים מיוחדים.

בשנת 2003 נכנס שותף אסטרטגי – "אמבר", ניהול משותף של חברי אמצ ואמבר. מהשעות המוקדמות של הבוקר, משאיות מיוחדות לחלוקת הבליים יוצאות ונכנסות בשערי המפעל לקיבוצי ומושבי הסביבה.

רפתני אמצ מובילים את הבליים בעצמם, כל אחד לפי השעות הנוחות לו, עד שעות הצהרים שבהן השערים נסגרים.

האגודה תמכה בחברים, הקניות והמכירות התבצעו באמצעות האגודה. לחיוב חשוב לציין שרובנו ביססנו, ראשית את המשק החקלאי, ורק לאחר מכן, שיפרנו והוספנו את מבני המגורים של החברים.

עברו השנים, לא היה בכוחם של מספר חברים להמשיך. לא בכל המשפחות חזרו הבנים לאחר שרותם הצבאי.

מושב עובדים ללא דור ממשיך, זה מושב אובדים.

היום נותרנו 8 רפתנים. כולם מבוססים, טכנולוגיה מתקדמת, למרות כל ה"הנחות" מהמסד, איכות הסביבה, רפורמה, עלויות ממריאות, לעומת מחירי התוצרת. אך כל אחד מהחליט והתעקש שחייבים להמשיך, מקווה לעתיד שיצדיק את עמידתו ונכונותו לעמוד בנטל.

לבסוף, אני מבקש להזכיר את המדריכים שליוו אותנו בתקופות השונות, ועזרו לנו בזמנים קשים, הן במישור החקלאי משקי, והן במסלול החברתי – חיים (מוניה) ארטרכט מנהל, אליעזר ויניק מכפר יחזקאל ברק נוטקין יב"ל, מנהל. ■

יורם – דור ההמשך

למחלבה במושב ועובד המחלבה מודד במדיד ליטר את כמות החלב, ובאותו ערב הובילו את החלב לת"א, כי קירור עוד לא היה.

40 בעלי רפתות היינו. פיתחנו, בנינו, הוספנו פרות, עגלות.

ובשנת 1953-54 הגיע החשמל לכפר, הטלפון חובר, וכך יכולנו לשדרג את הרפתות, עם מכונת החליבה הראשונה.

הרפתות היו בנויות קוביות בטון עם אבוס, 4-6 עמדות, מכונות חליבה ניידות.

צצו מחשבות ורעיונות להאבסת תחמיצים. כל אחד גידל את הירק העונתי, כרינו בורות, ובהבשלה קצר חבר הכפר, שרכש טרקטורים ומכונות חקלאיות. לא פעם היו ויכוחים עם רפתן שחלקת הירק שלו עמדה להתייבש ואצלו זה דחוף, וחייבים לקצור.

באותן השנים החברים כבר רכשו טרקטורים שהיו משותפים ל-2 שכנים.

בדרך כלל טרקטור רומני שהיה סוס עבודה אמין, חזק, זול ולא עדין.

כל אחד הדיק את הירק עם הטרקטור, שעות ע"ג שעות שתי וערב, וכעבור מספר ימים יכולנו להאביס את הפרות.

כך נמשך מספר שנים, ואז עלה רעיון להכין בור תחמיץ גדול ומשותף, שכל העיבודים מהזריעה עד להכנסת הירק לבור יעשו במשותף.

לא שוויצרית!!!), חצי סוס וחצי כרכרה. מתחילים לבנות את הבתים, את הבלוקים מכינים בעצמנו, נעזרנו בבעלי מקצוע. מחיי שיתוף עברנו ליישום עצמאית, כל אחד חייב לדאוג לפרנסתו לכלכלת משפחתו. האמצעים היו דלים, המשכנו לקצור בחרמש, הירק על העגלה בקלשון. לישוב טרם הגיע חשמל, טלפון, כבישי גישה לתחבורה מסודרת לא היו.

הכל על בסיס טרמפים. לילות עם עששיות נפט בבית, ריכוז הפרות, בהמות העבודה במרכז הכפר נגד מסתננים, באמצע הריכוז פנס רוח. לילה אחד שלא אשכח לעולם, המבכירה עמדה להמליט. מזג אוויר סוער, גשם זלעפות, הוולד התעקש לא לצאת. מכשירים להמלטה באותם ימים, לא היו. רתמתי את הסוס ורכבתי לקיבוץ המעפיל כדי להזעיק בטלפון את הרופא, ד"ר רודולפסון הזכור לטוב. כאדם, בעל מקצוע מעולה, "יקה" אמיתי, וכל הזמן במגפי גומי.

כעבור שעתיים הגיע הרופא ברכב שלו. משכנו, משכנו, אך ללא תוצאות. בתנאים שהיו לי, לא רצה לבצע ניתוח, לבסוף קשרנו את רגלי הוולד לרתמת הסוס, וכך יצא הוולד – כמובן שהיה מת..

בהדרגה ביססנו את המשקים, כל אחד כפי יכולתו וחריצותו. כל ערב מובילים את החלב